Mine damer og herrer,

Słyszeliście już o kampanii **#metoo**? *Kort sagt*: wszystko zaczęło się od ujawnienia informacji o tym, że bardzo wpływowy amerykański producent filmowy Harvey Weinstein, wykorzystując swoją pozycję w branży, od prawie 30 lat molestował młode hollywoodzkie aktorki. W nawiązu do skandalu z Weinsteinem amerykańska aktorka Alyssa Milano zamieściła na swoim profilu na Twitterze wpis, w którym nawoływała kobiety do dzielenia się swoimi opowieściami o tym, w jaki sposób zostały seksualnie wykorzystane – apelowała też, by wszystkie wpisy były opatrzone hashtagiem **#metoo** (#jateż / # jegogså), co w zamyśle miało ukazywać skalę problemu molestowania. Kampania przyniosła zamierzony efekt, bo w zaledwie kilka godzin po publikacji wpisu Milano Internet zalała fala (dosłownie – wpisy liczy się w milionach) opowieści o molestowaniu. **#metoo** zyskała bardzo szeroki odzew także w Europie, w tym Polsce i Norwegii, i tym sposobem dziś na warsztat bierzemy artykuł **#Metoo-kampanjen gjør lite for kvinnene jeg møter** autorstwa Kristin Solberg*. Miłej lektury!

P.s. Dziś zamiast zdań do tłumaczenia produkcja własna: **Støtter du #Metoo-kampanjen? Hvorfor (eller hvorfor ikke)?** Jeśeli ktoś ma ochotę, może wypowiadzieć się u nas na Facebooku pod odpowiednim wpisem – ale koniecznie *på norsk* ☺

---

*https://www.nrk.no/urix/_metoo-kampanjen-gjor-lite-for-kvinnene-jeg-moter-1.13743306 (data dostępu: 23.10.2017)

© TROLLTUNGA - EKSPERCI NORWESKIEGO
www.trolltunga-norweski.com, +48 518 486 563, trolltunga.kontakt@gmail.com

#Metoo-kampanjen gjør lite for kvinnene jeg møter

Som kvinne er jeg trygg hvis menn bestemmer seg for det, utrygg hvis de bestemmer seg for noe annet. Det blir jeg minnet på hver dag på jobb. Men for mange av kvinnene jeg møter, er det langt verre.

Jeg husker en allé like ved der jeg bodde. Jeg hadde sett dem før, motorsyklistene i gaten, de var et stykke unna. Så var de der plutselig, rundt meg. Omringet meg. De var mange, kanskje fire, jeg husker ikke lenger, jeg husker bare hendene deres og frykten min. Og jeg husker latteren idet de kjørte bort, tårene mine. Det var Kabul i 2011.

Jeg husker en soldat, våpenet hans slang et sted ved hoften. Jeg hadde merket blikket hans, trukket meg unna, jeg gjør det, aner slik fare så lett. Plutselig var han der likevel. Et kvelertak, armen hans forhindret meg i puste. Bare et bilde, men det ble tatt med vold. Det var Mosul i 2017.

Jeg husker et viktig intervju med en mektig mann. Han førte meg inn i et rom, det stod en seng der, det var soverommet hans, jeg var helt alene og han kalte meg baby. Det var Islamabad i 2010.

Når noen spør om jeg har blitt utsatt for noe ukomfortabelt, svarer jeg at jeg har vært heldig.

Heldig, for det kunne gått så mye verre, og gjør det også for mange jeg kjenner.

Heldig, for det er blitt normalt å måtte tåle, å måtte begrense friheten sin utelukkende fordi man er kvinne.

å omringe - otaczać
(en) latter – śmiech, *bli til, gjøre seg til latter* dumme seg ut / *gjøre en til latter*
idet – wtedy gdy, kiedy (i samme øyeblikk som, da, mens) lub jako że (siden)
(en) hofte - biodro
(et) kvelertak – atak na czyjeś gardło (tak jakby chciało się kogoś udusić – bo udusić kogoś to właśnie *å kvele*)
mektig – 1. mocny, potężny, wpływowy, *en ~ mann* / 2. mający jakieś uzdolnienia lub umiejętności, *språkmektig* / 3. imponujący, wielki, wspaniały, *et ~ syn* / 4. (o jedzeniu) sycący, ciężki, tłusty / (jako przysłówek) wzmacnia przymiotnik, veldig, *bli ~~ stolt*
utelukkende – tylko, wyłącznie

#Metoo

Mange menn har den siste uken sagt de er blitt overrasket over alle som skriver #me too i sosiale medier. Jeg har ennå ikke hørt samme reaksjon fra en kvinne – vi vet, vi lever i det.

Jeg også. Så klart. Listen er lang, den kunne fylt et helt korrespondentbrev og mer til, men det i seg selv har ingen hensikt.

Jeg er utsatt i jobben, der jeg reiser rundt i de mer brutale hjørnene av kloden. Overgrep og trakassering skjer oftere i samfunn med krig, der volden er normalisert og lovløsheten rår. Det skjer oftere i samfunn der kvinner ellers er mer politisk, sosialt og seksuelt undertrykte. Men det skjer overalt, over hele verden, hele tiden.

For enkelt

Jeg har egentlig ikke særlig tro på kampanjer som #metoo. Kanskje er jeg kynisk, men hashtagger blir ofte så banalt. Så lette å skrive, så lette å glemme.

Jeg ser de positive sidene ved kampanjen: Det setter det på agendaen. Det viser solidaritet, gjør det lettere for andre å snakke om det. Det gir en indikasjon, til en viss grad, på det enorme omfanget. Kanskje kan det til og med få noen av mennene som har utført dette, til å reflektere over egen oppførsel.

Likevel er det noe som gjør at jeg ikke klarer å omfavne det helt. Viser vi omfanget, eller krever vi nok en gang at det er kvinnen som må forklare, utdype? Forteller vi våre egne historier i solidaritet, eller for likes? Gir det styrke, eller reduserer det? Og på hvilken måte hjelper det de mange kvinnene som blir voldtatt i løpet av dette korrespondentbrev, et sted på landsbygda i India eller Afghanistan eller

utsatt (od czasownika *å utsette*) – narażony na coś
(et) hjørne – kąt, róg; *bli trengt opp i et hjørne* – zostać zapędzonym w kozi róg, komme i knipe, bli satt fast i diskusjon eller lignende
(en) klode - planeta
(et) overgrep – **naruszenie,** pogwałcenie praw drugiej osoby, *begå overgrep mot noen*
(en) trakassering – dręczenie, molestowanie, szykanowanie
(en) lovløshet – bezprawność, bezprawny stan lub czyn
å rå (eller å råde) – rządzić, decydować
å undertrykke – prześladować, straszyć, tyranizować, także powstrzymywać, hamować, *undertrykke sine følelser*
(en) indikasjon – wskazówka, przesłanka, oznaka
(et) omfang - zasięg
å omfavne – obejmować (zarówno dosłownie jako przytulać kogoś, jak i jako obejmować coś, np. obszar itp.)
å utdype – wyjaśnić szczegółowo

Den sentralafrikanske republikk, i eller utenfor ekteskapet? Spørsmålene mine er mange, jeg har bare tanker, ingen svar.

.Men det jeg vet, er dette:

Seksuell trakassering eller overgrep skjer ikke i et vakuum, men er del av systematisk kvinnelige undertrykkelse. For mange er det å være kvinne, å være seksuelt og fysisk sårbar, trygge hvis menn bestemmer seg for det, utrygge hvis de bestemmer seg for noe annet.

På jobb

Det er en utrygghet jeg blir minnet på hver eneste dag på jobb.

Da jeg bodde i Kabul, talte jeg en gang verbale trakasseringer fra fem ulike menn på 100 meter. Jeg begynte jeg å gå så nær den åpne kloakken som mulig, jeg forandret selve ganglaget, og første gang jeg tok på meg en burka, følte jeg meg paradoksal nok fri.

Da jeg bodde i Delhi, kalt Indias voldtektshovedstad, skrev jeg ned registreringsnummeret på bilen hver gang jeg tok taxi, sendte det til en venninne med instruksjoner om å slå alarm hvis hun ikke hørte fra meg innen rimelig tid. Da jeg bodde i Kairo, unngikk jeg Tahrir-plassen, revolusjonens sentrum, der kvinner ble gruppevoldtatt, uten at jeg hadde følge av én – helst flere – menn, og noen ganger valgte jeg å bli hjemme selv om det betydde at jeg ikke fikk gjort jobben min. I Islamabad sov jeg med et sverd under hodeputen.

Kvinners perspektiv

Jeg lager ofte reportasjer fra kvinners perspektiv. Fordi det er viktig, de blir så ofte oversett, kvinnene, samtidig har de ofte så sterke historier, om offer, om sorg, om stille heltedåder.

(et) vakuum – próżnia, pustka
sårbar – wrażliwy, podatny na zranienie
(en) kloakk -ściek, kanał ściekowy
(et) ganglag – sposób chodzenia
(et) sverd - miecz
(en) hodepute - poduszka
(en) dåd – czyn, stąd heltedåd czyn bohaterski

Historiene kvinnene forteller er alltid unike, men likevel like: De forteller om overgrep, om trakassering, om utnyttelse, om undertrykkelse – ofte ikke bare fra én mann, men fra samfunnet rundt dem. Og verdenssamfunnet har sviktet dem. #Metoo-kampanjen gjør ingenting for å rette opp det.

Det er styrken de viser som sitter igjen i meg etter slike intervjuer, ikke at de er ofre. Likevel er det ikke til å komme utenom at de er nettopp det, ofre for globale og lokale samfunnsstrukturer som holder kvinner nede. De er sterkere i landene der jeg jobber, disse strukturene, men de eksisterer så absolutt også hjemme.

Mediene og klikk

En historie:

Den kanadiske journalisten Amanda Lindhout ble kidnappet på jobb i Somalia i 2008 og holdt fanget i 460 dager. Hun ble mishandlet, nektet mat, truet – og voldtatt. Hun ble løslatt mot en stor pengesum, men historien hennes slutter ikke der. Hun stilte spørsmålet: ville mine overgripere ha vært som de er, hvis de levde i fred, hvis de hadde utdannede mødre? Og kom til at svaret trolig var nei. Hun startet derfor en organisasjon i Somalia der hun fremmer fred og utvikling gjennom blant annet utdanningsstipend for somaliske kvinner. Hun startet et prosjekt som støtter somaliske kvinner som er utsatt for kjønnsbasert vold.

Hennes historie handler kanskje om overgrep, men mye mer om overlevelse. Om tilgivelse, om å la egne erfaringer bli til et ønske om å gjøre noe for at verden blir litt bedre enn den er.

å mishandle – brutalnie traktować, stosować przemoc w stosunku do, krzywdzić; *mishandle dyr., fangene ble mishandlet og torturert*
å fremme – 1. wspierać, popierać, stymulować - *tiltak som fremmer kommunens økonomi* / 2. podnieść, wprowadzić w działanie, *fremme en sak for Stortinget, retten*; *fremme et forslag*
(en) tilgivelse –przebaczenie, od czasownika *å tilgi* – wybaczać, przebaczać

Likevel ble Lindhouts historie fortalt med følgende overskrifter: "Bundet fast, sultet ut, voldtatt." "Kanadisk kvinne som var gissel i Somalia, sa hun ble sultet ut, slått, seksuelt brutalisert " Mediene gikk i detaljer om hvordan hun ble voldtatt "daglig." En journalist fra et kvinneblad spurte om hun trodde hun ble voldtatt fordi hun var "pen", om hun hadde "fristet" guttene, ifølge Lauren Wolfe, direktør for Women Under Siege, et journalistisk prosjekt om seksualisert vold i konflikt.

Mediene reduserte altså Lindhout fra en overlever med en imponerende evne for tilgivelse, til et offer. Fra et selvstendig subjekt som handlet, til et objekt brukt for å få flere klikk. I kommentarfeltene i artiklene spurte menn fra hennes eget land "hvorfor i all verden hun hadde vært der?" – en anklage kvinnelige journalister får langt oftere enn menn, når noe går galt. De klandret offeret, akkurat som hennes fangevoktere hadde klandret henne for å ha løs moral, og sagt at det som skjedde, skjedde fordi hun var enn "dårlig" kvinne.

De henger sammen, disse tingene. Et kvinnesyn som i ytterste konsekvens førte til overgrepene hun ble utsatt for i fangenskap, fantes også da hun ble løslatt, i hennes eget samfunn.

Ulik fremstilling

Jeg ser det samme. Flere av mine alvorlige #metoo-historier er skjedd i Europa. Og i innboksen min, for eksempel, hender det jeg får e-poster fra ukjente menn som mener det er helt ok å kalle meg "en lekkerbisken" (hvis de liker en reportasje) eller en "hore" (hvis de ikke gjør det).

Og som Lindhout, ser jeg det også i offentligheten og i min egen bransje, der kvinner og menn ennå altfor ofte behandles og blir fremstilt ulikt.

å sulte ut – głodzić
(en) gissel – zakładnik; *ta gisler (pass på flertall)*
å friste – kusić
(et) offer - ofiara
å anklage – oskarżać, obwiniać
å klandre – obciążać, krytykować; *jeg vil ikke klandre noen*; *han kan ikke klandres for feilen*
å henge sammen – łączyć się ze sobą, być spójnym
(en) fremstilling – przedstawienie, wyobrażenie
(en) innboks – skrzynka wiadomości przychodzących
å hende – *det hender* – zdarza się
(en) lekkerbisken – łakomy kąsek, łakoć, smakołyk; godbit (dosłownie i w przenośni)

© TROLLTUNGA - EKSPERCI NORWESKIEGO
www.trolltunga-norweski.com, +48 518 486 563, trolltunga.kontakt@gmail.com

Jeg ga en gang et portrettintervju til en tabloidavis. Den kvinnelige journalisten vendte flere ganger tilbake til Tahrir-plassen, voldtektene av kvinnelige kolleger der, spurte om detaljer jeg ikke ville gi. Hun spurte om detaljer av trakasseringen i Kabul, detaljer jeg ikke var komfortabel med å gå inn på. I nettversjonen av portrettintervjuet var overskriften: "NRKs krigskorrespondent: Forfulgt, trakassert og klådd på."

Som om alt annet jeg har gjort i livet på et vis er underordnet det faktum at noen har tatt på meg mot min vilje. Som om det er det som definerer meg.

Det reduserende i det, og i det å bruke en slik historie for å skape klikk, for å pirre, det føltes på noen måter like ille som da det faktisk skjedde.

Dessuten er det bare en annen måte å definere en kvinne gjennom menns handlinger. Etter nesten et tiår som krigskorrespondent, ble historien om meg ikke hva *jeg* har gjort, men hva noen menn har gjort *mot meg*. Jeg tror ikke mine mannlige kolleger får samme overskrifter.

Helhetlig

Jeg hadde en sjåfør da jeg bodde i Kabul – Abdullah het han. Han hentet meg i bilen sin, uansett hvor korte avstandene var, for etter motorsykkel-hendelsen og lignende opplevelser gikk jeg ikke mye på gaten. Abdullah var ingen god sjåfør: han tråkket på bremsen og gassen så brått at jeg ble bilsyk, og retningsansen hans var elendig, jeg har ikke tall på hvor mange ganger vi kjørte oss bort og jeg var for sen til intervjuer, men han var en god mann, med ham var jeg trygg, og for en kvinnelig journalist, er det det aller, aller viktigste.

Abdullah ristet ofte på hodet da jeg fortalte om mennene som trakasserte.

å gå inn på – zagłębiać się w coś, także zgadzać się z czymś
(en) overskrift - nagłówek
å forfølge (forgulgte / har forfulgt) – 1. gonić, podążać, *f.eks. forfølge tyven* / 2. prześladować, *f.eks. minnene forfølger henne* / 3. kontynuować coś - *forfølge en tankegang, forfølge en idé, et mål* / 4. wnieść sprawę do sądu, *forfølge en sak*
å klå (på) – dotykać, pomacać, także wskazywać na coś
å pirre – drażnić, rozgniewać, a także pobudzić, podniecić, *pirre ens lyster, interesse*
(en) brems(-e) – hamulec, *å bremse* - hamować
å være bilsyk – mieć chorobę lokomocyjną
elendig – nędzny, marny, nieszczęsny
å kjøre seg bort – zgubić się, zjechać z drogi
aller – używane jako podkreślenie rzeczownika, «naj» - *du er min aller beste venn!*
å riste hodet – skinąć, potrząsnać głową

© TROLLTUNGA - EKSPERCI NORWESKIEGO
www.trolltunga-norweski.com, +48 518 486 563, trolltunga.kontakt@gmail.com

– Disse mennene, de har ingen foreldre, sa han.

På et vis er det noe i det. Tiår med krig har ødelagt samfunnsstrukturene. Mennene som trakasserte meg, var ofte vokst opp i flyktningleire, røffe, uten skolegang, med familier i oppløsning. Som tenåringsgutter var de brukt av stormakter til å kjempe, uten søstre og mødre som fikk tilgang til utdannelse. De var på mange måter selv ofre, for storpolitikk, for krig, for fattigdom.

Vold avler vold, heter det, og mye av volden går utover de svakeste: kvinner, minoriteter, fattige. Og seksualisert vold handler ofte mye om makt – og avmakt.

Det går utover kvinnene jeg intervjuer her, kvinner som ikke engang har hørt om #metoo-kampanjen og som ikke på noen måter hjelpes av den. Den er for den globale eliten, ikke for dem.

Jeg har som sagt liten tro på hashtag-kampanjer. Men hvis jeg skulle velge meg en kampanje, måtte det bli #Ustoo, vi også. Vi er ikke frie, før alle er det.

røff – nieokrzesany, obcesowy, opryskliwy,
å avle – 1. uprawiać, produkować, zbierać - *avle høy, poteter, frukt* / 2. (szczególnie w Biblii) począć, spłodzić - *bli avlet i synd, avle barn* / 3. być przyczyną czegoś, (z)rodzić coś - *penger avler misunnelse og hat* | ***vold avler vold*** – przemoc rodzi przemoc